

УДК 342.951:620.9

Володимир Піцикевич,

кандидат юридичних наук, адвокат

ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІЦЕНЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

У статті досліджено поняття «адміністративно-правове забезпечення ліцензованої діяльності у сфері паливно-енергетичного комплексу України» на предмет встановлення його сутності. Для цього проаналізовано погляди науковців щодо розуміння значення понять «забезпечення», «правове забезпечення», «адміністративно-правове забезпечення» та «адміністративно-правове забезпечення в окремих напрямках».

Ключові слова: забезпечення, правове забезпечення, адміністративно-правове забезпечення, ліцензована діяльність, паливно-енергетичний комплекс України.

Серед українських політиків, громадських діячів та простих громадян все частіше звучить потреба проведення реформ. Безсумнівно, реформи необхідні Україні. Так, у Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої постановою Верховної Ради України від 11.12.2014 р. № 26-VIII серед основних цілей діяльності Кабінету Міністрів України вказано про нову політику енергетичної незалежності [1]. Разом з тим для її виконання значення також має якість адміністративно-правового забезпечення діяльності у сфері паливно-енергетичного комплексу (далі — ПЕК) України, зокрема ліцензованої діяльності.

Однак, якщо відсутні чіткі межі, які окреслюють зміст адміністративно-правового забезпечення ліцензованої діяльності у сфері ПЕК України, то неможливо досягнути його належного виконання. Ці обставини зумовлюють необхідність комплексного аналізу даного поняття.

Дослідженням поняття правового забезпечення займалися Я. Лазур, А. Олійник, А. Опалева, М. Пучкова та ін., адміністративно-правового забезпечення в окремих напрямках — Р. Ігонін, І. Ієрусалімова, О. Остапенко, І. Стахура, І. Хитра, Н. Яворська та ін. Проте поняттю адміністративно-правового забезпечення ліцензованої діяльності у сфері ПЕК України у адміністративно-правовій на-

уці не присвячено окремих публікацій, а відтак метою даної статті є розкриття змісту даного поняття.

Для більш ґрунтовного аналізу адміністративно-правового забезпечення ліцензованої діяльності у сфері ПЕК України одним із важливих питань, які необхідно розглянути, є з'ясування змісту таких понять як «забезпечення», «правове забезпечення» та «адміністративно-правове забезпечення».

Визначення поняття «забезпечення» відсутнє в законодавстві України. Водночас слово «забезпечення» походить від слів «забезпечити», «забезпечувати». Відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови слово «забезпечувати» розглядається як: а) постачати щось у достатній кількості, задовольняти кого-, що-небудь у якихось потребах; надавати кому-небудь достатні матеріальні засоби до існування; б) створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось; в) захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки [2]. Словники російської мови поняття «забезпечення» подають як генерування повного і достатнього комплексу умов, необхідних для здійснення чогось та гарантії будь-чого.

К. Толкачов, А. Хабібулін пропонують розглядати поняття «забезпечення» в двох значеннях: по-перше, як діяльність державних органів, громадських

організацій, посадових осіб і громадян щодо здійснення своїх функцій, компетенції, обов'язків з метою створення оптимальних умов для суворої, неухильної реалізації правових приписів та правомірному здійсненню прав і свобод; по-друге, як підсумок, результат цієї діяльності, що виражається в реалізації правових приписів, прав і свобод громадян [3].

Різновидом забезпечення є правове забезпечення, до структури якого належить адміністративно-правове забезпечення, що, своєю чергою, передбачає адміністративно-правове забезпечення ліцензованої діяльності у сфері ПЕК України.

М. Пучкова тлумачить поняття «правове забезпечення» двояко: а) як сукупність гарантій реалізації й охорони прав громадян; б) як діяльність органів державної влади зі створення умов, необхідних для реалізації громадянами своїх прав. Дещо в іншому ракурсі до проблеми формулювання змісту поняття «правове забезпечення» намагався підійти А. Олійник, який розкрив зміст поняття «правове забезпечення» у площині: а) створення сприятливих умов для реалізації громадянами своїх прав; б) запобігання їх порушенню; в) відновлення порушених прав громадян. На думку А. Опалевої, зміст поняття «правове забезпечення» обмежується лише охороною і захистом порушених прав громадян [4].

Характеризуючи тлумачення правового забезпечення, наведені М. Пучковою, А. Олійник, А. Опалевою, вважаємо, що вони не повністю розкривають зміст правового забезпечення, оскільки зводяться лише до створення забезпечувальних умов реалізації прав громадян, але учасниками правових відносин також є іноземці, особи без громадянства, фізичні особи — підприємці та юридичні особи. Що стосується ліцензованої діяльності у сфері ПЕК України, то обов'язковими учасниками цих правових відносин є органи влади та суб'єкти господарювання.

Я. Лазур зазначає, що правове забезпечення — це здійснюване державою за допомогою правових норм, приписів і сукупності засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення,

охорона, реалізація і розвиток [5]. Наведене визначення не можемо вважати таким, що окреслює істотні ознаки правового забезпечення, оскільки ця дефініція відображає зміст правового регулювання, яким є здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони і розвитку [6].

Здійснивши аналіз різноманітних тлумачень поняття «правове забезпечення», вважаємо, що правове забезпечення — це правомірна поведінка осіб щодо створення умов, за яких: а) суб'єкти права матимуть змогу належним чином реалізувати свої права, свободи, інтереси; б) діє система гарантій для набуття, реалізації, охорони та захисту прав, свобод, інтересів.

Розглянувши такі поняття, як «забезпечення» та «правове забезпечення», перейдемо до розгляду понять «адміністративно-правове забезпечення» та «адміністративно-правове забезпечення ліцензованої діяльності у сфері ПЕК України».

І. Хитра, зокрема, зазначає, що адміністративно-правове забезпечення діяльності банків доцільно розглядати як здійснення органами влади правових, організаційно-технічних та інших комплексних заходів, спрямованих на регулювання правових відносин при встановленні структури, функцій банківської системи і банківської діяльності, регламентації здійснення основних банківських операцій, взаємовідносин з клієнтами та партнерами, юридичними нормами, закріпленими актами законодавчих органів [7].

І. Іерусалімова констатує, що адміністративно-правове забезпечення прав і свобод людини та громадянина — це повнота регулювання за допомогою норм адміністративного права суспільних відносин, що виникають для та в процесі їхньої реалізації, а також надання за допомогою цих норм відповідних гарантій, які поряд із іншими правовими та неправовими гарантіями створюють стійку систему можливостей користування правовими цінностями в державі.

Складовою адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина є регулювання за допомо-

гою норм цієї галузі права суспільних відносин управлінського характеру, де фізичні особи реалізують свої права і, що найважливіше, створення необхідних організаційних умов для надання громадянам державних управлінських та соціальних послуг, у результаті отримання яких ці права використовуються.

Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод людини та громадянина передбачає також гарантії їх реалізації, під якими розуміються умови, засоби, способи, які забезпечують здійснення у повному обсязі, і всебічну охорону прав і свобод особи.

Для адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина важливим засобом виступає реалізація норм адміністративного права. Зокрема тут важливі усі способи реалізації і використання, коли громадянин сам скористається засобами реалізації і додержання та виконання норм, а, особливо, застосування певних норм адміністративного права з метою надання можливості громадянину отримати право [8].

Проаналізувавши головні ідеї І. Ієрусалімової щодо адміністративно-правового забезпечення, впливає, що його складовими є адміністративно-правове регулювання та адміністративно-правові гарантії реалізації прав і свобод. Реалізація, можливість реалізації адміністративно-правових норм не є складовою (елементом) адміністративно-правового забезпечення, оскільки це його мета, те, для чого створюється і до чого прагне адміністративно-правове забезпечення.

Таким чином, не можна погодитися із позицією Р. Ігоніна, який змістом поняття «адміністративно-правове забезпечення» охопив реалізацію адміністративно-правових норм. Водночас Р. Ігонін надав власне бачення адміністративно-

правового забезпечення, зазначивши, що адміністративно-правове забезпечення функціонування системи судів загальної юрисдикції — це регламентована адміністративно-правовими нормами діяльність суб'єктів державно-владних повноважень, яка спрямована на створення необхідних умов для належного функціонування системи судів загальної юрисдикції та встановлена адміністративно-правовими нормами система гарантій належного функціонування системи судів загальної юрисдикції [9]. Позитивом такого підходу є включення правомірної діяльності суб'єктів владних повноважень до складових адміністративно-правового забезпечення. Характеризуючи адміністративно-правове забезпечення, Н. Яворська також акцентувала увагу на діяльності органів влади [10].

Відтак, адміністративно-правове забезпечення — це правомірна поведінка органів влади щодо створення умов, за яких: а) суб'єкти адміністративного права матимуть змогу належним чином реалізувати свої права, свободи, інтереси; б) діє система гарантій для набуття, реалізації, охорони та захисту прав, свобод, інтересів.

Враховуючи вищенаведене та сутність ліцензованої діяльності у сфері ПЕК України, під адміністративно-правовим забезпеченням ліцензованої діяльності у сфері ПЕК України слід розуміти правомірну поведінку органів влади щодо створення умов, за яких: а) суб'єкти господарювання матимуть змогу належним чином реалізувати свої права, інтереси щодо ліцензованої діяльності у сфері ПЕК України; б) діє система гарантій для набуття, реалізації, охорони та захисту прав, інтересів щодо ліцензованої діяльності у сфері ПЕК України.

ПРИМІТКИ

1. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України : постанова Верховної Ради України від 11.12.2014 р. № 26-VIII // Офіційний вісник України. — 2014. — № 102.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. — К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. — С. 375.

3. Ігонін Р. В. Поняття адміністративно-правового забезпечення функціонування системи судів загальної юрисдикції / Р. В. Ігонін // Адвокат. — 2011. — № 1. — С. 38.

4. Там само. — С. 37—38.

5. Лазур Я. В. Поняття, сутність та елементи адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у державному управлінні / Я. В. Лазур // Форум права. — 2009. — № 3. — С. 392—398 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://forumprava.pp.ua/page-5.html>.

6. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. / П. М. Рабінович. — Тернопіль : Лілея, 2002. — С. 165.

7. Хитра І. Я. Адміністративно-правове забезпечення діяльності банків в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 — теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / І. Я. Хитра. — К., 2011. — С. 12.

8. Іерусалімова І. О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 — теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / І. О. Іерусалімова. — К., 2006. — С. 11—13.

9. Ігонін Р. В. Зазнач. праця. — С. 39.

10. Яворська Н. І. Аспекти адміністративно-правового забезпечення підприємництва в Україні / Н. І. Яворська // Форум права. — 2012. — № 2. — С. 824—828 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://forumprava.pp.ua/page-5.html>.

Пицкевич Владимир. *Понятие административно-правового обеспечения лицензированной деятельности в сфере топливно-энергетического комплекса Украины.*

В статье исследовано понятие «административно-правовое обеспечение лицензированной деятельности в сфере топливно-энергетического комплекса Украины» на предмет установления его сущности. Для этого проанализированы взгляды ученых о понимании значения понятий «обеспечение», «правовое обеспечение», «административно-правовое обеспечение» и «административно-правовое обеспечение в отдельных направлениях».

Ключевые слова: *обеспечение, правовое обеспечение, административно-правовое обеспечение, лицензированная деятельность, топливно-энергетический комплекс Украины.*

Pitsykevych Volodymyr. *The Notion of Administrative and Legal Support of the Licensed Activity in the Field of Fuel and Energy Complex in Ukraine.*

The article explores the concept of «administrative and legal support for licensed activities in the sphere of fuel and energy complex of Ukraine» on the establishment of its essence. To this end, we analyze the views of scientists about understanding the meaning of «security», «legal support», «administrative and legal support/administrative and legal support in certain areas».

Key words: *security, legal security, administrative and legal support, unlicensed operation, fuel and energy complex of Ukraine.*